

KRIGENS SLUTTFASE I NORGE.

1. Tysk kapitulasjon?

Det spørsmål som i øyeblikket overskygger alle andre for oss, er hvordan krigens sluttfase i Norge vil arte seg. Det er tydelig at det bare kan være et spørsmål om forholdsvis kort tid når motstanden i Tyskland er brutt og hele landet besatt, men i Norge står en stor, intakt armé, antagelig på ca. 200.000 mann. Hva vil den gjøre i det øyeblikk det er slutt i Tyskland?

Det er tre muligheter. Den kan kapitulere i ro og orden. Den kan nekte å overgi seg, slik at den må nedkjempes gjennom en invasjon i Norge. Og endelig kan det bli oppløsning og kaos, idet enkelte styrker vil kapitulere, andre kjempe, samtidig som det kan bryte ut kamphandlinger mellom de forskjellige formasjoner, fortrinnsvis mellom Wehrmacht og de fanatiske partierne SS.

I øyeblikket er det ikke mulig for oss å si hvilket av disse alternativene blir aktuelt. Det er grunn til å advare mot å feste for stor oppmerksomhet ved de til dels meget fantasifulle rykter som i denne tid er i omlopp, og man bør heller ikke trekke for vidtgående slutninger av hva som blir sagt i taler og proklamasjoner, eller av den kjønngjering at tyskerne tydensynlig forbereder seg på kamp ved hvert gatehjørne; de vil naturligvis bedyre sin kampvilje og bygge burkers til dagen for kapitulasjonen, så av slike ting og av rykter kan en ikke trekke slutninger, hverken i den ene eller den annen retning.

Det vil naturligvis alltid være noen som under enhver omstendighet vil nekte å kapitulere, fanatiske partifolk som ikke har noe å tape og som vil kjempe til siste mann. Ut fra et militært synspunkt vil de også kunne påberope seg at Norge er forholdsvis lett å forsvare mot et angrep over sjøen vestfra, at det kan spille en viktig rolle som basis for ubåter (hovedstyrken er vel alt nå basert på Norge) og muligens også for V-våpen. På den annen side sier det seg jo selv at noen som helst betydning for avgjørelsen kan en fortsatt motstand i Norge, når Tyskland er falt, ikke ha. De styrker som er isolert her er for ubetydelige til å kunne oppnå strategiske resultater og deres forsyningsbasis (særlig når det gjelder krigsmateriell) er svak og synderlig lenge kan de under ingen omstendigheter fortsatte kampen. V-våpen og olje til ubåter produseres ikke i Norge.

Det er også et stort spørsmål hvordan troppenes moral blir. De enorme fengselsene fra de siste ukers kamper i Tyskland tyder ikke på at styrkene har særlig ore for appellen om å kjempe til siste mann og siste patron. I riktignok overga f.eks. innesluttede arméer på over 300.000 mann seg i løpet av et par uker, til tross for at en seig motstand fra deres side på det tidspunkt ennå til en viss grad kunne sies å ha militær betydning, i alle fall ikke stor og kanskje større enn den som er ytet i pinsvinstillinger som Breslau og Königsberg. Når det gjelder Norge-styrkene etter okkupasjonen av Tyskland, er det innlysende at fortsatt motstand ikke kan ha noen fornuftig militær mening, ikke ove men som helst innflytelse på krigens utgang, men bare bety meningsløse nye ofre i liv og verdier. At et par hundre tusen menn i Norge skulle kunne vende utviklingen til fordel for Tyskland, er en absurd tanke.

Selv om vi vel kan regne med mer enn en 50 % sjans for at tyskerne her kapitulere når Tyskland er falt, må vi forberede oss på alle alternativer. Vi vet ikke i hvilken grad rasjonelle overveielser vil bli avgjørende for ledelsens beslutning, og vi vet ikke hvilken rolle terror eller desperate undergangstemninger kan spille for troppenes holdning.

Det første spørsmål som reiser seg for oss er imidlertid: hva kan vi gjøre for å legge forholdene best mulig til rette for en ordnet tysk kapi-

tulasjon i Norge?

Det er ganske klart at vi i det øyeblikk kampene i Tyskland er slutt, mer enn noen sinne må legge vekt på å opprettholde ro og orden innen våre egne rekker. Det er en forutsetning for at tyskerne skal kunne nedlegge våpnene her. Vi må ikke i overmæt eller en slags misforstått heroisme gå angrepsvis til verks eller overhodet opptre utfordrende. For oss å begå overilte handlinger i denne situasjon vil være like tåpelig, like militært meningsløst, som det vil være for tyskerne å fortsette motstanden. Så lenge det er noen mulighet for at tyskerne her vil gjennomføre en ordnet kapitulasjon, må vi holde oss i ro. Tyskerne vil jo ennå her i landet - inntil det kan komme tropper utenfra - være militært overlegne, og våre tap i liv og verdier under kamp med dem ville bli store, dertil i den situasjon fullstendig hensiktsløs. Kravet til oss, både til hjemmestyrkene og til befolkningen forøvrig, i denne fase av utviklingen må være å opprettholde disiplin, ro, orden og verdighet, hverken utfordre eller fraternisere med fienden. Vi må forberede oss på alt, men i denne overgangstid ikke opptre aggressivt, for da vil naturligvis tyskerne så å si automatisk gjøre mottrekk og muligheten for en fredelig løsning av det norske problem være forspilt. Og noen fornuftig mening kan norske aksjoner på dette tidspunkt ikke ha; de vil ikke spille noen rolle for utfallet av krigen (som jo de er avgjort), de vil ikke hjelpe men av våre allierte, men kan bare komme til å påføre dem unødige tap ved å provosere fram et norsk felttog som kanskje kunne vært unngått, og de vil ikke framskynde frigjøringen av Norge, tvert imot.

Det er mulig at selv om tyskerne velger kapitulasjonslinjen, så kan det ta noen tid før beslutningen modnes; det er også meget mulig at de ikke vil kapitulere overfor nordmennene, men først overfor et alliert ekspedisjonskorps som det kan ta noen tid å sette opp og transportere til Norge. (I Frankrike hendte det f.eks. ofte at tyske forband naktet å overgi seg til maquis'en - av prestisjegrupper eller av frykt for repressalier - men kapitulerte overfor regulære britiske eller amerikanske styrker). Om dette blir tilfellet, må vi selvsagt holde oss i ro, forutsatt at også tyskerne gjør det og ikke går til ådeleggelser, skjemper terroren e.l.

Også etter en eventuell kapitulasjon kan det hende at det vil ta noen tid før norske og allierte myndigheter kan overta den fulle maktutøvelsen i Norge, og at Wehrmacht i overgangstiden vil måtte utøve en viss myndighet, idet den blir ansvarlig for opprettholdelsen av ro og orden, - norsk og allierte styrker utenfra kan ikke komme fram på dagen. I denne overgangstid er det en selvfølge at befolkningen opptre lojalt og disiplinert og følger de tyske direktiver (som de selvsagt vil ligge immanfor folkerettsnormer), og at norske myndigheter samarbeider med tyske. Vi er da ikke lenger i kamp med tyskerne, og skal opptre kjølig korrekt overfor dem, li sabotere og motarbeide.

Ellers er det ikke mulig å forutse alle de situasjoner som måtte kunne oppstå og de direktiver som måtte bli nødvendige. Gjennom radioen og den fri presse vil almenheten til enhver tid bli underrettet om utviklingen, de krav den stiller, og alle må være rede til lojalt å følge de appeller og direktiver som blir sendt ut av regjeringen, forsvarrets overkommando og Det er, uansett om det blir tysk kapitulasjon eller ikke, en forutsetning for at vi skal komme gjennom den vanskelige og farlige overgangstid med minst mulige ofre.

I neste artikkel skal vi se nærmere på de problemer som reiser seg for tyskerne ikke kapitulere.

En ukens tid etter at Hitler med trusler og skjellsord besvor sine tro-
 ppar å holde Ostfronten og begyret at Berlin aldri skulle falle i russernes
 hender, hadde den røde arme rent overende det tyske stillingssystem mellom
 Sudetene og Berlin-området, omringet hovedstaden og erobret 2/3 av den.
 Det viser hvor maktesløst det tyske forsvar nå er blitt, og hvilket skr-
 kende misforhold det er mellom proklamasjonens og realitetene.

Etter alt å dømme er motstanden i selve Berlin forholdsvis svak, og man kan se på russerne. De settes til å rydde gatene for
 nå forutse at byen kommer til å falle temmelig snart, uten at det danner
 seg noen særlig heroisk legende om slaget, hva tyskerne utvilsomt hadde
 ønsket. Byens fall vil sikkert gjøre et dypt psykologisk inntrykk i tys-
 kernes rekke; dertil vil det bety at de mister sitt siste store trafik-
 sentrum og en av sine siste betydelige industribyer. Slaget om Tyskland er
 for svidt alt forlenget avgjort, men Berlins fall vil betyde begynnelsen
 til ande, og antagelig åpne byene på mange som ennå kan ha hatt et ab-
 surd håp om at røveren skulle redde sin besjening i siste øyeblikk med et
 eller annet mystisk hemmelig våpen.

Avgjørelsen vil bli så meget mer definitiv som man må forutse at det i
 Berlin-området og strøkene omkring vil bli trent sammen og tilintetgjort
 betydelige tyske styrker mellom øst- og vestfront. De styrker som har kun-
 net redde seg fra de store tyske nederlag i vest, har for en vesentlig del
 falt tilbake over Elben i dette avsnitt, og den ganske harde motstand som
 tyskerne i offensivens første fase gjorde på Oder-Neisse-fronten, tyder på
 at ganske betydelige styrker var satt inn i forsvaret av Brandenburg mot
 øst. I sør har ringen lukket seg om dem, og selv om det ennå fins en åpning
 i nordvest, er det lite sannsynlig at noen tysk styrke som har stått sør
 for Spreewald-linjen vil kunne redde seg ut den vei. De er alt utflan-
 kert av det russiske støt nord for Berlin, og når som helst kan et russisk
 utbrudd fra Schwedt-bruhodet og et amerikansk støt østover fra Wittenberge
 gjennomføre den fullstendige avskjæring av Hecklenburg.

I praksis er allerede nå de tyske styrker på kontinentet splittet opp i
 en rekke større og mindre mottier, en i Nederland, en i kystsektoren mel-
 lom Ems og Elben, en omfattende Hecklenburg, Holstein og Danmark, og en,
 den største, omfattende den sørlige fjellfestning med Nord-Italia. Denne
 siste står i midlertid i umiddelbar fare for å bli kløvd i to igjen ved
 det russiske støt langs Donau fra Wien mot Linz og ved Pattons overrasken-
 de lynoffensiv fra Bayreuth-området sør-sørøstover til det punkt hvor Donau
 skjærer den gamle østerrikske grense. Når Pattons og Malinovskis styrker
 får kontakt i Donaudalen, vil den ennå besatte del av Tsjekkoslovakia
 være isolert med sine verdifulle våpenindustrier, og tyskernes sjanser til
 å føre et lengere felttog i den såkalte Alpefestning være tilsvarende re-
 dusert.

Pattons sløt betegner også en trussel mot de tyske styrker i det sør-
 ligo Bayern, hvor fremgangen i siste uke, særlig på de alliertes vestlige
 fløy har vært sensasjonell. Franske og amerikanske styrker har her isolert
 Schwarzwald, gått over Donau og oppridd den sveitsiske grense på bred
 front. Likk at landet mellom Iller, Inn og Donau (med München) er truet
 med utfatning. Heller ikke her synes utviklingen å stille i utsikt noe
 særlig segt tysk forsvar i sør. Både moralen og de materielle forutsæt-
 ningar for det synes å svikte.

I sammenheng med planene om å skape et siste forsvarssentrum i fjellom-
 rådet må man også vurdere det store allierte gjennombudd i og
 østlig gjennom Po-linjen i Italia. Tyskerne har på denne front latt binde
 meget store troppstyrker i et hardnakket forvar, sikkert først og fremst
 for å kunne sikre Alpefestningen tilforsler fra Nord-Italias industri og
 jernbruk. Det ser nå ut som om denne front også er brutt sammen for alvor
 og at restene av de tyske styrker om ikke lenge vil bli jaget opp i Alpene.

Det punkt hvor tyskerne ennå fører et noenlunde effektivt forsvar er i
 nordvest, foran Bremen og Hamburg og i Nederland. De britiske styrkers
 gjennombudd til Nedre Elben i slutten av forrige uke har imidlertid også
 her skapt forutsetninger for en mer bevegelig krigføring i nær fremtid.
 Det vil neppe være lenge før de har trängt frem til både Elben- og Waser-
 fronten, og neste ledd i utviklingen her blir da formodentlig et støt
 mot Bock og Krel med sikte på å avskjære forbindelsen mellom Hecklen-
 burg og Bremen.

Ostfronten. Det tyske forsvar i Berlin bryter sammen etter som det ene dis-
 trikt faller etter det andre. Det er ingen bestemt frontlinje, russiske styr-
 ker slår seg frem fra gate til gate. 2/3 av Berlin er tatt. Gater som
 alt er ryddet blir avpatrullert av russiske soldater med maskingevåren, det
 kjempes kanskje i gaten ved siden av. I mange tilfeller ville de tyske sol-
 dater ha overgitt seg, men de hindres av SS. Lenger ute i forstedene stin-

glasskår etc. Utenfor Berlin, hvor Könjov og Sjukov har fått samband i Ket-
 zingen, 38 km V for Berlin, rykker troppene mot NO for å forsterke grupet
 om Spandau og de vestlige forsteden. Andre styrker trenger frem V og SV-
 over mot Elben. Russerne har gått over Elben og Tatt Riesa, NV for Dresden.
 Britiske mosquitos er stadig over Berlin og passer på at ingen tyske fly
 unnløper. Den tyske radio fortsetter å sende meldingen om at Hitler har
 overtatt kommandoen over Berlin. Nauen er tatt, og dermed er sambandet mel-
 lom Berlin og Hamburg avskåret. - I Ost-Preussen har russerne ryddet Pflau
 i Mähren er det gataskaper i Brno. - Den kjente franske statsmann Heriot er
 befridd av russerne.

Vestfronten. Et nytt angrep på Bremen begynte natt til onsdag. Halva byen er
 nå på britiske hender. I området S for Weser er en flyplass tatt. Focke
 Wolf-fabrikken ligger i erus, en annen fabrikk for fly ble tatt ubeskadiget.
 NV for Bremen er støttkilen utvidet; Bremen er avskåret fra Hamburg. - Eisen-
 bowen har sendt ut et opprop om at lavtflygende bombefly vil slippe ned for-
 syninger til befolkningen i de besatte deler av Nederland. Han oppfordret
 dem til å sørge for en rettferdig fordeling, og til å passe på at tyskerne
 ikke tok forsyningene. Tyskerne ble samtidig advart mot å skyte på flyene
 eller å ta forsyningene. Britiske fly angrep natt til torsdag Kiel. - 3.
 armé rykker frem i Vest-Tsjekkoslovakia og har stormet Eger, 16 km S for
 Asch. Onsdag ble det meldt at styrker var under 80 km fra Pilsen. Tungt
 amerikanske bombefly angrep Skodaverkene. RAF angrep Berchtesgaden med Hit-
 lers brennere på toppen av Kehlstein. Det ble anvendt 6-tonns bomber og an-
 rettet store skader. Styrker står 20 km fra den østerrikske grenseby Passau.
 Lenger NV har større styrker satt over Donau på tre steder, på begge sider av
 Regensburg. Styrken står under 100 km NO for München. 7. armé rykker mot
 München fra NV og står 50 km fra byen. Drufestet ved Dillingen er utvidet.
 S for Ulm rykker 2. franske armé frem og står 50 km fra grensen mot Øster-
 rike. I omegnen av Basel er grensen redd på flere steder. - Den tyske Under-
 sjøflåtte gikk ned på inn i sveitsisk havn og overga seg. Amerikanske
 styrker tok onsdag 9 tyske generaler.

Italia. Store styrker fra 5. og 8. armé er gått over Po. Onsdag ble det
 meldt at Spezia, Modena og Ferrara var tatt og at sambandslinjene til Verona
 og Brennerpasset var avskåret. Torsdag meldtes at Parma og Reggio var tatt
 og at framstøtet N for Po har god framgang. Allierte fly angrep fergeste-
 der over Adige. 8. armé står langs Po så å si langs hele fronten. Fra Rom
 meldes at befolkningen i Nord-Italia reiser seg. Uvekrefte meldinger
 at den tyske garnison i Genoa har overgitt seg til italienske partisaner.
 Fra Sveits meldes at tyskerne har overlatt administrasjonen i Como til Ita-
 lienere. Rom melder at Milano og Turin rømmes.

Norge. Britiske bombefly angrep natt til torsdag et oljedepot på Valløy
 ved Tønsberg. - I den østre del av Oslofjorden ble 9 lastebater tirsdag over-
 mannet av hjemmestykker og tvunget til å gå til svensk havn. De første kom
 til Strömstad kl. 18 tirsdag.

San Fransisko-konferansen ble åpnet onsdag. Torsdag holdtes det første møte
 for alle delegerte.

Østen. 200 flygende festninger av største type angrep torsdag morgen flyplas-
 ser på de sydligste øyer i Japan. I Burma er britiske styrker rykket fram
 250 km på 21 dager. Hale oljeområdet er på britiske hender.

Sista. En dagsordre fra Stalin torsdag ettermiddag melder at Stettin og
 flere byer V for Stettin er erobret av Rokosovskis styrker. Videre meldes
 at hele Bremen med unntagelse av havneområdet nå er på britiske hender.

A D V A R S E L

NAZISTENE HAR SENDT UT FALSKE NUMRE AV "FRITT LAND" ANTAGELIG I STORT
 OPPLAG. DE LEGGES I POSTKASSER OG STRØS PÅ VETER. ADVAR ALLE GRA NORDNEM.
 TA BARE MOT F.L. GJENNOM VÅRTE KANALER. SE HÅRERE NESTE NUMMER.